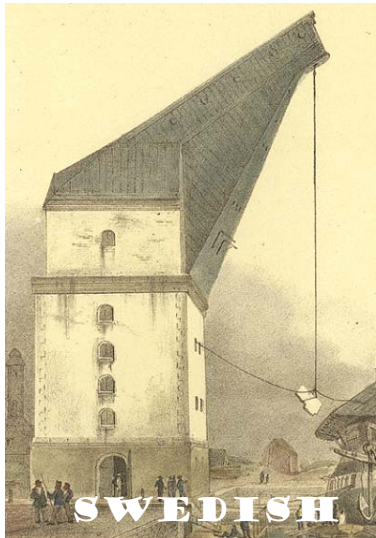

Miljöbedömning – skarpt strategiskt verktyg eller hinder för utveckling?

***ett fragmentariskt & subjektivt urval från MiSt-
programmet med fokus på problem***

Lars Emmelin

Hinder? – myten om hinder

Snabb, effektiv eller verkningsfull

Positiva observationer

Problem => förbättringspotential

eller

Fundamentala problem

miljöbedömningens myter

två paradig i styrningen av mark & miljö

exempel på paradigmens betydelse

Planering & lovgivning som hinder

- hinder i förhållande till vad?

Sektormyndigheters & entreprenörers önskan om att genomföra projekt & program utan hinder?

Effektivitet definierat som snabba processer

”getting to yes quickly”

”the necessity of friction”

”Goda processer”:

- ”tänka efter före”
- verkningsfulla – samhällsnytta inkl miljönytta
- rättssäkra
- legitima

reella samråd tar tid

Myten om hinder

Observationer från MiSt:

- planering & lovgivning som lämplig syndabock
- dåliga ansökningar viktigaste orsaken till försening i 3G-fallet
- illa genomförda samråd ger bakläxa i miljödomstol
- ”hinder” definierades i relation till operatörernas förväntningar

Vikten av empiriskt grundad reformering av lagreglering
vindkraft, miljöprocessutredningen som exempel

Positiva observationer

ambitiösa kommuner finns!

seriöst samråd prövas

översiktsplaner görs & miljöbedöms

betydelsen av ÖP som miljöinstrument kan öka

men långt ifrån alla kommuner inser nyttan

miljöbedömning kan kopplas till projektstyrning

och medverka till effektivitet

handledning för miljöbedömning finns

nu behövs metodhandledning

Problem eller förbättringspotential?

Integration av miljöhänsyn i strategiskt beslutsfattande förutsätter att planer och program faktiskt görs och att miljöbedömning kommer till stånd.

Så är långt ifrån fallet även inom sektorer där planer eller program i och för sig är obligatoriska.

Tendenser att försöka undgå strategisk planering och miljöbedömning kan ses

dålig scoping

”pro forma MB” – strukturfondsprogrammen

energi på undvika i stället för göra – varför?

kulturskillnader?

rationalismen som politiskt problem

samråd introducerar störningar

Förbättringspotential

Problemformulering och avgränsning av miljöbedömningar framstår som överordnat viktigt

Behovet av vägledning när det gäller metoder understryks.

Behovet av verktyg för uppföljning och för utbildning där problemformulering och avgränsning tränas är påtagligt.

Problem eller förbättringspotential?

Behovet av metodhandledning avpassad för olika typer av miljöbedömningar

En typiskt observation:

En vilja att hantera kumulativa effekter finns i den kommunala planeringen men både kunskaperna om att de skall hanteras och hur de skall hanteras är begränsade.

Skarpt verktyg?

.....nja

(utlåtande från känd finsk expert)

Medan MKB för projekt knutet till tillstånd enligt miljöbalken kan förefalla som ett åtminstone i begränsad mening fungerande system är indikationerna från MiSt-programmet att miljöbedömning av planer och program uppvisar påtagliga brister och problem

vissa av dessa problem har med grundläggande systemfel eller inneboende & legitima motsättningar att göra

”Fundamentala problem?”

Det svenska systemets utformning

Några myter om miljöbedömning (SEA-mytologin)

**Styrning av mark & miljö innehåller fundamentalt skilda
angreppssätt**

”Fundamentala problem?”

Det svenska systemet

- **oöverskådligt**
  - **och reformeras styckevis**
- **minimalistisk implementering av ”SEA-direktivet”**
  - **”minsta möjliga ändring av svensk lagstiftning”**
  - **låg ambitionsnivå: ”undgå kritik från EU”**
- **stora antalet små MKB**
  - **dåligt utförda minskar respekt**
- **brister i uppföljning**
  - **lärande system?**

Några – delvis överlappande - myter om miljöbedömning

SEA är EIA "på högre nivå"

att applicera MKB-metodik på PPP

Prediktionsmyten

förutsägelse av konsekvenser av alternativ är hörnsten i rationalistisk planering

miljöbedömning kanske bör fokusera på identifiera problem för senare analys & hänsyn

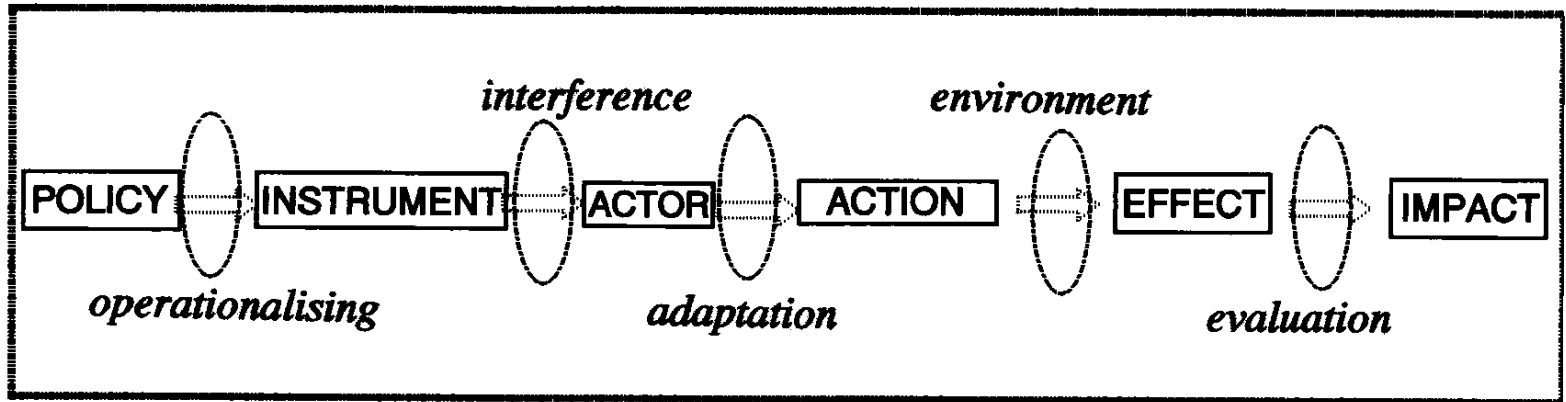
Myten om strategisk planering

"foreclosure" eller rätten att upptäcka problem

miljöbedömning kanske skall bidra till vertikal konsistens – inte utgå från det

kopplingen mellan miljöbedömning och senare styrning behöver förbättras

Five filters between policy & impact

operationalising design of instruments is influenced by many factors

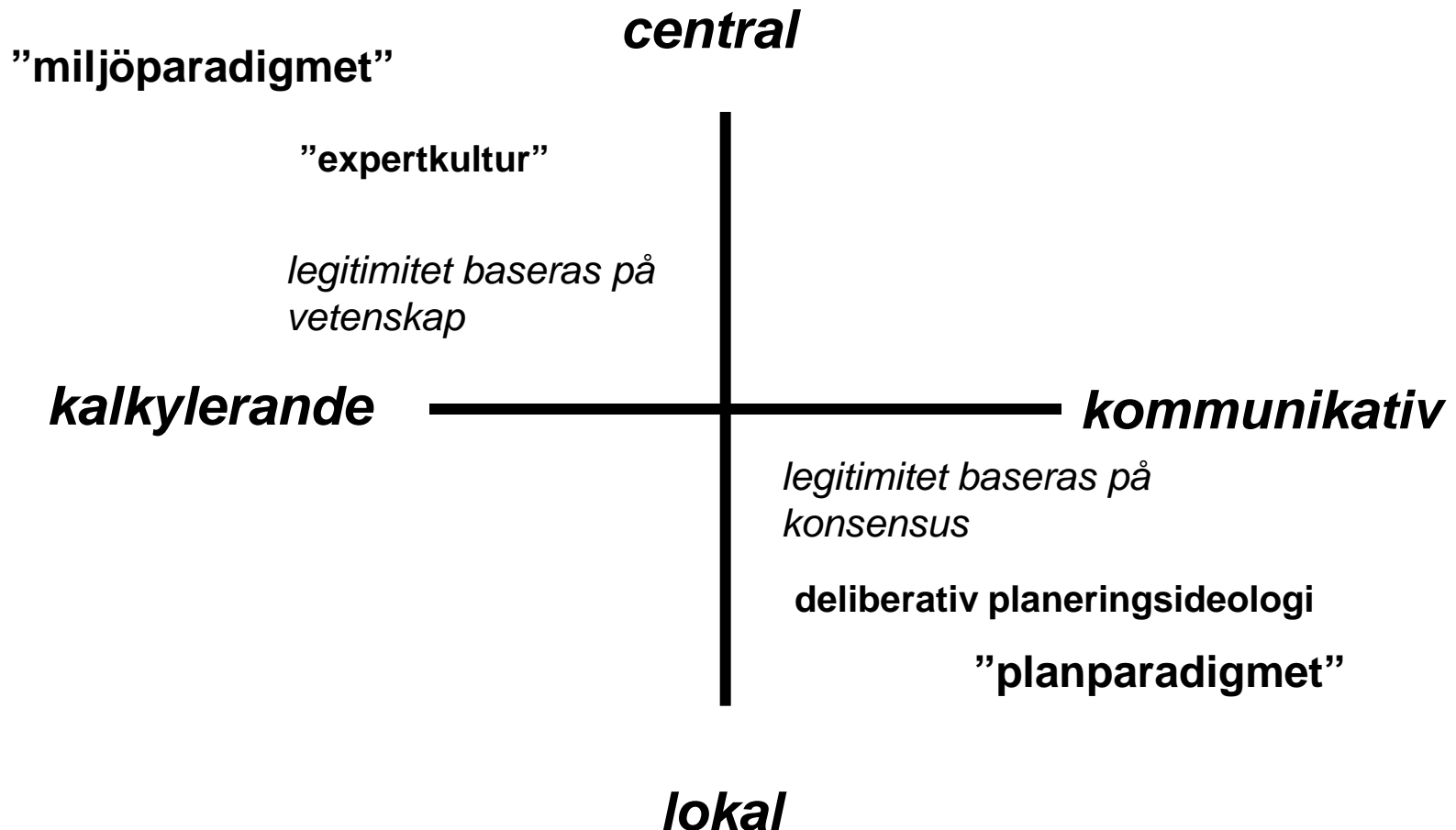
interference policy instruments interact with other policies and background

adaptation actors may have several options to adapt or to resist action of policy

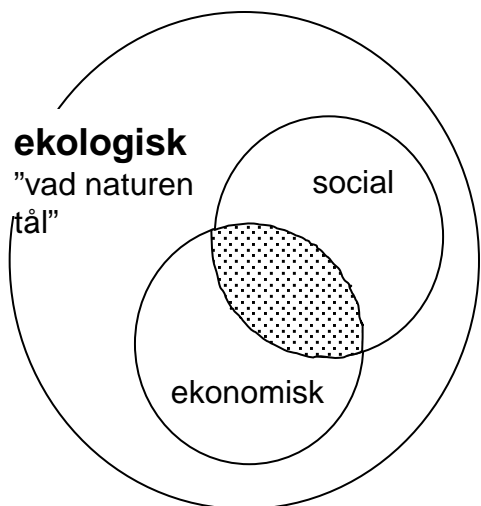
environment effects are influenced by synergy/antagonism, ecological sensitivity

evaluation are environmental effects considered significant; what importance ?

Två paradigmer i styrningen av landskapet

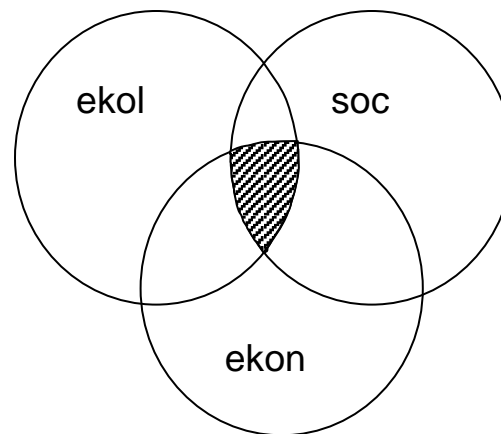
Två modeller av "hållbar utveckling – illustration av paradigmen

Miljöproblemen legitimerar överordningen

Styrning m normer & gränsvärden

”ekologisk” utvidgas bortom sin legitima sfär: ”scientism” & teknokrati

Brundtlandmodellen

Avvägning – PBLs modell?

problemet m godtyckligt urval & MKB som miljöretorik

”Miljö” & ”plan” - två paradigmer

Miljöparadigmet koloniserar planeringsarenan

- EU-direktiv som pådrivande
- ”naturbaserade regioner” avrinningsområden, kustzoner etc.

Miljöparadigmet passar EUs styrmodeller & kompetens

Båda paradigmen är nödvändiga & legitima
Regelverk & organisation måste skapa samspel

Planering & lovgivning som hinder?

- hinder i förhållande till vad?

Sektormyndigheters & entreprenörers önskan om att genomföra projekt & program utan hinder?

infrastrukturutredningar: effektivitet definierat som snabba processer

Ser vi en successiv nedvärdering av miljö?

retoriken om "hållbar tillväxt"

klimatfrågan skymmer andra problem?

Bidrar ofullkomligheter i planering & miljöbedömning till detta?

- paradigmkonflikter
- MB/MKB-systemets svenska utformning
- orealistiska ambitioner
- "de utopiska miljömålen"

Till slut:

**Tack alla deltagare dessa dagar – ett särskilt tack till våra
gäster**

Tack biträdande programledare Tuija Hilding-Rydevik

Tack goda kollegor i MiSt-programmet

- vi ses efter kaffet i ”grupprummet”

Sist men inte minst:

**Tack Ulla Haglund, Ing-Marie Söderblom & Lena Petersson
Forsberg som hållit ordning åt (på?) mig!**

Hemläxa:

Angriper vi rätt problem?

